

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 9 IM. JANA PAWŁA II W EŁKU

I Podstawa prawna

Przedmiotowy system oceniania został opracowany zgodnie z:

- Rozporządzeniem MENiS z dnia 30 kwietnia 2007 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych,
- Statutem Szkoły Podstawowej nr 9 im. Jana Pawła II w Ełku oraz Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania,
- Nową Podstawą Programową przedmiotu język polski z dnia 23.12.2008r.
- Programem nauczania ogólnego języka polskiego w klasach IV-VI szkoły podstawowej „Czytać, myśleć, uczestniczyć” wydawnictwa Nowa Era,

II Ogólne zasady oceniania na lekcjach języka polskiego

1. W trakcie procesu nauczania nauczyciel ocenia poziom wiedzy i umiejętności ucznia, określa jego postępy w opanowaniu wymagań edukacyjnych przewidzianych w podstawie programowej i wybranym przez członków zespołu przedmiotowego programie nauczania.
2. Szczegółowe warunki i zasady oceniania semestralnego i końcoworocznego oraz poprawiania ocen reguluje Wewnątrzszkolny System Oceniania zawarty w Statucie Szkoły Podstawowej nr 9 im. Jana Pawła II w Ełku (rozdział VII).
3. Uczeń z przyczyn usprawiedliwionych ma prawo być dwukrotnie w ciągu semestru nieprzygotowany (brak pracy domowej, zeszytu, ćwiczeń, potrzebnych materiałów i pomocy, nieprzygotowanie do odpowiedzi) do lekcji bez względu na powód.
4. Nieprzygotowanie nie dotyczy zapowiedzianych prac klasowych i sprawdzianów. Usprawiedliwieniu nie podlegają też: brak wypracowania, nieprzeczytanie lektury, nieprzygotowanie recytacji wiersza, ponieważ są to prace długoterminowe.
5. Po wykorzystaniu limitu określonego w punkcie 3., uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie ocenę niedostateczną. Uczeń nie ponosi żadnych konsekwencji, jeśli zgłosi brak przygotowania, które nastąpiło z ważnych przyczyn, potwierdzonych pisemnie przez rodzica/prawnego opiekuna.
6. Uczeń winien każde nieprzygotowanie zgłosić przed lekcją.
7. Za nieprzygotowanie do lekcji, brak zeszytu, ćwiczeń lub książki, za niewłaściwą pracę na lekcji, za niewłaściwą pracę w zespole, brak pracy domowej uczeń otrzymuje minus (-).
8. Ocena jest informacją dla ucznia, jego rodziców i nauczyciela w jakim stopniu uczeń opanował dany dział kształcenia.
9. Ocena śródroczna i roczna nie jest średnią arytmetyczną wszystkich ocen, jej podstawą są wyniki sprawdzianów i prac wykonywanych w klasie, odzwierciedla jednak pracę ucznia, wiedzę, umiejętności, aktywność i systematyczność.
10. Ocena roczna obejmuje osiągnięcia ucznia w I i II semestrze.

11. Do ocen cząstkowych można dopisywać znak „+” lub „-”. Ocena roczna powinna być zapisana w dzienniku pełną nazwą, bez dodatkowych znaków.
12. O postępach w nauce uczniów i jego rodzice powiadamiani są w formie oceny – stopnia, oceny opisowej, oceny ustnej.
13. Uczeń ma prawo poprawić każdą niekorzystną dla siebie ocenę (także cząstkową).
14. Poprawa niedostatecznej oceny z pracy klasowej, sprawdzianu czy dyktanda jest obowiązkowa. Uczeń pracę pisze tylko raz.
15. Poprawa ocen, o których mowa w punkcie 13. i 14. powinna nastąpić w ciągu 2 tygodni na warunkach ustalonych z nauczycielem. Oceny z popraw też są wpisywane do dziennika, nawet w przypadku uzyskania przez ucznia oceny niższej.
16. Jeżeli uczeń odmówi poprawy oceny niedostatecznej, nauczyciel pisemnie informuje o tym rodziców dziecka.
17. Uczniom posiadającym odpowiednie orzeczenia z poradni pedagogiczno-psychologicznej obniżane są wymagania edukacyjne zgodnie z zaleceniami tej poradni.
18. Nauczyciel zobowiązany jest pomóc uczniowi wywiązać się ze wszystkich obowiązków i spełnić wymagania konieczne do uzyskania pozytywnych ocen. W przypadku niezadowolających wyników nauczania nauczyciel będzie współdziałał z rodzicami ucznia w celu ich poprawy (kontakty telefoniczne, osobiste i pozostawanie z uczniem po lekcjach w celu wyrównania braków).

III Obszary aktywności ucznia podlegające ocenie. Metody i narzędzia oceniania.

1. Przedmiotem oceny z języka polskiego są:
 - wiadomości i umiejętności zdobywane przez ucznia w procesie nauczania,
 - rozumienie i umiejętność interpretacji faktów,
 - poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna wypowiedzi,
 - poprawność formułowania wypowiedzi ustnej,
 - znajomość lektur szkolnych,
 - przygotowanie do lekcji,
 - aktywność ucznia na lekcjach i w pracy pozalekcyjnej,
 - prezentowana przez ucznia postawa.
2. Na ocenę semestralną z języka polskiego składają się oceny różnych form aktywności ucznia:
 - przynajmniej 2 oceny z prac klasowych stylistycznych,
 - przynajmniej 2 oceny ze sprawdzianów gramatycznych,
 - przynajmniej 4 oceny z prac domowych (stylistycznych, z nauki o języku, wiedzy o literaturze, analizy tekstów literackich),
 - przynajmniej 2 oceny z dyktand.

Oceniane są również:

- sprawdziany diagnostyczne (odbywające się na początku roku szkolnego),
- sprawdziany próbne (w klasach V i VI),
- kartkówki - ilość nieograniczona (dotyczy trzech ostatnich lekcji),
- odpowiedzi ustne - na bieżąco,
- ćwiczenia i zadania wykonywane w klasie (indywidualnie i w grupie),
- aktywność na lekcji i samoocena dokonywana przez uczniów,
- zadania praktyczne - proces działania lub jego produkt (np. grę aktorską, prezentację, słuchowisko).
- wygłaszanie tekstów z pamięci,

- zeszyt przedmiotowy,
 - przygotowanie do lekcji,
 - dodatkowe prace dla chętnych,
 - udział w konkursach i olimpiadach.
3. Narzędziami kontroli wiedzy i umiejętności zdobytych przez uczniów w procesie nauczania są:
- sprawdziany, prace klasowe,
 - kartkówki,
 - prace domowe,
 - odpowiedzi ustne,
 - czytanie,
 - recytacja,
 - kontrola zeszytu przedmiotowego.
4. **a) Sprawdziany (Prace klasowe)** są zapowiadane co najmniej tydzień wcześniej. Uczeń zobowiązany jest zaliczyć wszystkie przewidziane w danym semestrze sprawdziany. Przy nieobecności usprawiedliwionej ucznia, termin zaliczenia materiału uczeń uzgadnia z nauczycielem. W przypadku nieobecności nieusprawiedliwionej uczeń powinien pisać sprawdzian na następnej lekcji. Jeżeli uczeń z nieuzasadnionych przyczyn odmawia napisania sprawdzianu, otrzymuje ocenę niedostateczną.
- b)** Informacje o terminach sprawdzianów uczeń powinien zapisać w zeszytu przedmiotowym.
- c)** Rodzice są zobowiązani do podpisywania sprawdzianów, kartkówek i dyktand.
- d)** Uczeń zobowiązany jest do poprawy każdej pracy klasowej, kartkówki i dyktanda.
- e)** Wszystkie sprawdziany przechowywane są w szkole do wglądu dla ucznia i jego rodziców. Jeżeli uczeń nie dostarczy poprawionej pracy w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, otrzymuje ocenę niedostateczną, a za brak podpisu uwagę wpisywaną do zeszytu uwag.
- f)** z każdego sprawdzianu przeprowadza się analizę ilościową i jakościową.
5. **Kartkówki** to zapowiedziane lub niezapowiedziane sprawdziany 15-minutowe, obejmujące wiedzę i umiejętności z zakresu dwóch ostatnich lekcji. Po sprawdzeniu i wystawieniu oceny kartkówka jest wklejana przez ucznia do zeszytu i podpisana przez jego rodziców.
6. **Prace domowe** są kontrolowane na bieżąco. Oceniając je nauczyciel bierze pod uwagę poprawność merytoryczną i językową pracy. Zadania domowe mogą być krótkie lub długoterminowe. Spisywanie (od kolegów, internetu, ściągniętych itp.) tych prac jest równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
7. Oceniając twórcze prace pisemne (**wypracowania**) nauczyciel sprawdza umiejętności uczniów w redagowaniu różnych form wypowiedzi. Ocenie podlega zrozumienie tematu, znajomość opisywanych zagadnień, sposób prezentacji, znajomość danej formy wypowiedzi, poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, bogactwo słownictwa, konstrukcja pracy i jej forma graficzna.
8. Nauczyciel ma prawo pytać z 3 ostatnich lekcji lub na lekcji powtórzeniowej z całego działu. Przy ocenie wypowiedzi ustnej bierze się pod uwagę znajomość zagadnień, samodzielność wypowiedzi, kulturę języka, precyzję, jasność, oryginalność ujęcia tematu.
9. W ciągu semestru uczeń jest przynajmniej raz oceniany z **recytacji** utworu poetyckiego lub prozy. Oceniając recytację nauczyciel bierze pod uwagę zgodność z tekstem, płynność (bez zająknięć, poprawek, czekania na odpowiedź), odpowiednią interpretację utworu, intonację, dostosowanie tempa mówienia do treści oraz nastroju utworu.

10. Uczeń może być oceniony za pracę na lekcji (wypowiedź, wnioskowanie, argumentowanie, przygotowanie dodatkowych informacji na lekcję i umiejętne ich wykorzystanie w podczas zajęć, efektywną pracę w zespole, systematyczność, wykonywanie mniejszych dodatkowych prac. itp.).
11. **Zeszyt przedmiotowy** ocenia się przynajmniej raz w półroczu.

IV Kryteria oceniania

1. Kryteria oceny poszczególnych form aktywności ucznia:

A. Sprawdziany

Ocenę ze sprawdzianów ustala się według skali procentowej:

100-98%	=>	celujący (6)
97-96%	=>	bardzo dobry +(5+)
95-94%	=>	bardzo dobry (5)
93-90%	=>	bardzo dobry – (5-)
89-86%	=>	dobry + (4+)
85-80%	=>	dobry (4)
79-71%	=>	dobry- (4-)
70-67%	=>	dostateczny + (3+)
66-52%	=>	dostateczny (3)
51-50%	=>	dostateczny- (3-)
49-46%	=>	dopuszczający+ (2+)
45-38%	=>	dopuszczający (2)
37-35%	=>	dopuszczający- (2-)
34% i mniej	=>	niedostateczny (1)

B. Dyktanda

1. Przy ocenianiu poprawności ortograficznej dyktanda stosuje się zasadę:
 - bezbłędnie => celujący
 - 1 błąd => bardzo dobry
 - 2 błędy => dobry
 - 3 – 4 błędy => dostateczny
 - 5 błędów => dopuszczający
 - 6 i więcej błędów => niedostateczny
2. Błędem ortograficznym obniżającym ocenę jest niepoprawna pisownia wyrazów ze znanymi dla ucznia zasadami.
3. Pomyłka to na przykład przestawianie lub gubienie liter, opuszczanie znaków diakrytycznych (ale tylko wtedy, gdy nie chodzi o zróżnicowanie głosek i wyrazów).
4. 3 błędy interpunkcyjne traktuje się jako 1 błąd ortograficzny, ale tylko wtedy, jeżeli przed dyktandem powtarzano również interpunkcję.
5. **BŁĘDY PODSTAWOWE** (zasadnicze) dotyczą zasad pisowni wyrazów z:
 - u – ó ,
 - ż – rz ,
 - h – ch ,
 - „nie” z poznanymi częściami mowy ,
 - wielkich liter ,
 - pisownia łączna przyimka z rzeczownikiem lub inną częścią mowy deklinującą się.
6. **BŁĘDY DRUGIEGO RZĘDU** dotyczą pozostałych zasad.
 - 3 błędy II rzędu = 1 błąd I rzędu

C. Czytanie

1.

Celujący

Uczeń:

- odpowiednio interpretuje czytany tekst,
- czyta głośno, wyraźnie, płynnie,
- uwzględnia znaki interpunkcyjne,
- ma właściwe tempo czytania,
- wydziela głosowo partie narratora i dialogi.
- odpowiednio intonuje.

Bardzo dobry

Uczeń:

- czyta głośno, wyraźnie, płynnie,
- uwzględnia znaki interpunkcyjne,
- ma właściwe tempo czytania,
- prawidłowo intonuje.

Dobry

Uczeń:

- popełnia drobne usterki w płynności czytania,
- uwzględnia znaki interpunkcyjne,
- ma właściwe tempo czytania.

Dostateczny

Uczeń:

- czyta cicho,
- popełnia błędy w płynności czytania,
- wyrazy nowe są sylabizowane lub literowane.

Dopuszczający

Uczeń:

- popełnia liczne błędy,
- ma zachwiane tempo i rytm czytania,
- często sylabizuje.

Niedostateczny

Uczeń:

- sylabizuje, literuje.
- czyta bardzo wolno,
- popełnia bardzo dużo błędów.

2. Uczeń zobowiązany jest przeczytać samodzielnie lektury wyznaczone przez nauczyciela.
3. Nauczyciel może sprawdzić stopień znajomości i zrozumienia kartkówką „na wejście” - przed rozpoczęciem omawiania książki na lekcjach.
4. Lektury obowiązkowe:

Klasa IV

Carlo Collodi „Pinokio”

C.S. Lewis „Opowieści z Narnii” cz.I „Lew, Czarownica i stara szafa”

Mark Twain „Przygody Tomka Sawyera”

Jan Brzechwa „Akademia pana Kleksa”

Klasa V

Lucy Maud Montgomery „Ania z Zielonego Wzgórza”

Edmund Niziurski „Sposób na Alcybiadesa”

Kornel Makuszyński „Szatan z siódmej klasy”

Alfred Szklarski „Tomek w krainie kangurów”

Klasa VI

Irena Jurgielewiczowa „Ten obcy”

Frances Hodgson Burnet „Tajemniczy ogród”

Henryk Sienkiewicz „W pustyni i w puszczy”

Juliusz Verne „W 80 dni dookoła świata”

D. Recytacja

Celujący

Uczeń:

- bezbłędnie opanował pamięciowo tekst,
- wzorowo interpretuje utwór,
- wyraźnie przekazuje sens wygłaszanego tekstu,
- dostosowuje tempo recytacji i barwę głosu do treści oraz nastroju utworu,
- mówi głośno, płynnie
- poprawnie artykułuje głoski.

Bardzo dobry

Uczeń:

- bezbłędnie opanował pamięciowo tekst,
- wyraźnie przekazuje sens wygłaszanego tekstu,
- dostosowuje tempo recytacji i barwę głosu do treści oraz nastroju utworu,
- recytuje w odpowiednim tempie,
- mówi płynnie,
- poprawnie artykułuje głoski.

Dobry

Uczeń:

- popełnia drobne usterki (dotyczące pamięciowego opanowania tekstu),
- oddaje sens utworu,
- recytuje głośno, wyraźnie, w odpowiednim tempie,
- poprawnie artykułuje głoski.

Dostateczny

Uczeń:

- popełnia błędy,
- nieuwydatnia sensu wygłaszanego tekstu,
- mówi cicho, wolno.

Dopuszczający

Uczeń:

- popełnia liczne błędy,
- ma zachwiane tempo i rytm recytacji,
- recytuje chwilami niewyraźnie.

Niedostateczny

Uczeń:

- nie nauczył się tekstu na pamięć.

E. Wypowiedzi ustne

Celujący

Uczeń:

- wypowiada się całkowicie poprawnie pod względem merytorycznym oraz językowo-stylistycznym,
- prezentuje wiadomości wykraczające poza program nauczania danej klasy,
- wyraża własne sądy, ocenia,
- wypowiada się swobodnie, spójnie, logicznie, płynnie,
- nawiązuje kontakt ze słuchaczami, potrafi zainteresować innych swoją wypowiedzią,
- ma bogate słownictwo,
- posługuje się piękną polszczyzną.

Bardzo dobry

Uczeń:

- wypowiada się poprawnie pod względem merytorycznym oraz językowo-stylistycznym,
- wypowiada się na temat wyczerpująco,
- wypowiada się swobodnie, spójnie, logicznie, płynnie,
- wyraża własne sądy, uogólnienia,
- nawiązuje kontakt ze słuchaczami, potrafi zainteresować innych swoją wypowiedzią,
- ma bogate słownictwo,
- posługuje się poprawną polszczyzną.

Dobry

Uczeń:

- popołnia wypowiada się samodzielnie, na temat, poprawnie merytorycznie oraz językowo,
- mówi precyzyjnie,
- podaje większość wymaganych wiadomości,
- wypowiada się schematycznie ale jego wypowiedź jest uporządkowana,
- posługuje się poprawną polszczyzną
- ma dosyć bogate słownictwo.

Dostateczny

Uczeń:

- wypowiada się samodzielnie (z niewielkim ukierunkowaniem nauczyciela),
- w większości wypowiedzi uwzględnia zasady poprawności językowej,
- precyzyjnie stosuje poznane słownictwo,
- stara się mówić płynnie,
- zapomina o wstępie lub zakończeniu,
- wypowiada się krótko nie zawsze logicznie,
- prezentuje podstawowy zakres wiadomości i umiejętności,
- ma ubogie słownictwo.

Dopuszczający

Uczeń:

- popełnia wiele błędów merytorycznych,
- ma duży kłopot z przygotowaniem wypowiedzi na określony temat,
- z pomocą nauczyciela udziela odpowiedzi na postawione pytania,
- opowiada o zdarzeniach, których sam był uczestnikiem, formułuje najprostsze formy wypowiedzi,
- wypowiada się mało płynnie, chaotycznie,
- odbiega od tematu,
- nie kończy zdań,
- popełnia dużo błędów, które często zakłócają komunikację,
- stosuje ubogie, nieprecyzyjne słownictwo.

Niedostateczny

Uczeń:

- nawet z pomocą nauczyciela uczeń nie jest w stanie odpowiedzieć na pytania i sformułować wypowiedzi,
- nie zna podstawowych wiadomości z omawianego zakresu materiału,
- popełnia bardzo dużo błędów językowych,
- ma ubogie słownictwo,
- mówi chaotycznie, niewyraźnie, nieprecyzyjnie.

F. Praca w grupach

Celujący

Uczeń:

- stosuje zasady pracy w grupie,
- z zaangażowaniem wykonuje powierzone mu zadania,
- potrafi zmotywować innych do pracy, jeśli jej nie wykonują,
- ma ciekawe, niebanalne pomysły,
- jego uwagi mają na celu wspieranie pracy innych,
- słucha innych, potrafi współpracować,
- docenia wkład wnoszony przez innych,
- zachęca do dobrej komunikacji w grupie,
- szanuje pomysły innych osób.

Bardzo dobry

Uczeń:

- stosuje zasady pracy w grupie,
- jest zaangażowany w zadaną pracę,
- wywiązuje się z powierzonych funkcji
- ma pomysły, zadaje pytania,
- jego uwagi mają na celu wspieranie pracy innych,
- docenia wkład wnoszony przez innych,
- zachęca do dobrej komunikacji w grupie,
- słucha innych,
- ma szacunek dla innych pomysłów i ich autorów.

Dobry

Uczeń:

- stosuje zasady pracy w grupie,
- konsekwentnie wykonuje zadaną pracę,
- koncentruje się na wyznaczonym zadaniu,
- wykonuje wyznaczone zadania
- jest przygotowany, ma potrzebne materiały
- słucha innych,
- zachęca do dobrej współpracy,
- odnosi się z szacunkiem do innych;
- jest zdolny do kompromisu.

Dostateczny

Uczeń:

- przez większość czasu wykonuje zadaną pracę,
- czasami odrywa się od zadanej pracy,
- czasami nie słucha pomysłów innych lub niezbyt często wnosi swój wkład, ale uważnie słucha,
- wykonuje większość wyznaczonych zadań,
- nie obraża innych członków grupy,
- czasami nie okazuje szacunku innym członkom grupy.

Dopuszczający

Uczeń:

- często odrywa się od zadanej pracy,
- często dyskutuje na tematy niezwiązane z pracą,
- nie słucha pomysłów innych,
- na czas wykonuje jedynie małą część wyznaczonej pracy,
- rzadko chwali innych,
- rzadko okazuje szacunek innym członkom grupy.

Niedostateczny

Uczeń:

- odrywa od pracy innych członków grupy,
- rozmawia z członkami innych grup,
- zajmuje się innymi sprawami,
- oddziałuje negatywnie na pracę grupy,
- pozbawia grupę energii,
- przeszkadza członkom swojej grupy i innym uczniom,
- nie wykonuje zadanej pracy,
- nie wywiązuje się z powierzonego zadania,
- nie przynosi potrzebnych materiałów,
- całkowicie dominuje w dyskusji, nie dając innym szansy zabrania głosu,
- nigdy nie zawiera kompromisu.

G. Aktywność, postawa

1. Za pracę na lekcji uczeń może otrzymać ocenę (od celującej do niedostatecznej).
2. Nauczyciel ma prawo za odpowiedzi krótsze i mniej szczegółowe nagrodzić ucznia „plusem”.
3. Również za aktywność podczas pracy na lekcji uczeń otrzymuje znaczek „+”.
4. Jeżeli uczeń nie wykonuje poleceń nauczyciela, nie robi ćwiczeń, błędnie odpowiada na pytania, na które padła wcześniej odpowiedź lub wynika ona z toku lekcji, jest arogancki

w stosunku do kolegów i powierzonych mu zadań, nauczyciel może postawić mu znak „minus” („-”) lub ocenę niedostateczną ołówkiem.

5. Pięć plusów równa się ocenie bardzo dobrej, natomiast pięć minusów ocenie niedostatecznej.
6. Uczeń może zgłosić się do nauczyciela z prośbą o przygotowanie wypowiedzi na określony temat, którą samodzielnie opracuje w domu.

Za prezentację **pracy dodatkowej** (dla chętnych) może uzyskać określoną ocenę:

- celujący – jeżeli wypowiedź będzie przygotowana na podstawie podręczników innych niż szkolne, przedstawiona w ciekawy sposób oraz zaprezentowana poprawnie pod względem stylistycznym i językowym;
- bardzo dobry – jeżeli wypowiedź będzie przygotowana na podstawie podręcznika szkolnego, przedstawiona w ciekawy sposób oraz zaprezentowana poprawnie pod względem stylistycznym i językowym;
- dobry – jeżeli wypowiedź będzie przygotowana na podstawie podręcznika szkolnego, ale uczeń ma trudności w jej prezentacji, nie potrafi poprawnie budować zdań.

Praca dodatkowa powinna być wykonana samodzielnie. Nie będą oceniane prace spisane z internetu.

7. Uczeń może otrzymać ocenę dodatkową za **udział w konkursie języka polskiego**. Jeśli uzyskał przynajmniej 70% punktów możliwych do zdobycia, otrzymuje ocenę celującą (częstkową). Poniżej tego progu albo ocenę bardzo dobrą, albo plus. Jeśli uczeń został laureatem lub finalistą w konkursie polonistycznym na szczeblu ogólnopolskim lub wojewódzkim, może uzyskać ocenę śródroczną i końcoworoczną celującą pod warunkiem uzyskiwania odpowiednich ocen częściowych.
8. **Referat** jest samodzielną pracą ucznia, który korzystając z różnych źródeł informacji dokonuje opracowania danego zagadnienia, a następnie prezentuje efekty swojej pracy na forum klasy. Nauczyciel może zadać uczniowi kilka pytań z zakresu referowanego materiału. Nauczyciel proponuje uczniom dwa razy w semestrze pracę w formie referatu. Uczniowie mogą lecz nie muszą wykonać tej pracy.
9. Referaty oceniane są według schematu:
 - zawartość merytoryczna,
 - sposób prezentacji,
 - pytanie dotyczące referowanego zagadnienia,
 - różnorodność źródeł, do których dotarł uczeń.
10. **Projekt**. Raz w roku uczniowie, pracując w grupach, mogą zrealizować projekt, którego temat proponuje nauczyciel lub uczniowie.
11. Przy ocenie projektu brane są pod uwagę następujące elementy:
 - zawartość merytoryczna projektu,
 - pomysłowość,
 - estetyka pracy,
 - sposób przekazania wiedzy,
 - umiejętność współpracy w grupie.

H. Zeszyt przedmiotowy

1. Sposób prowadzenia zeszytu przedmiotowego oceniany jest według następujących kryteriów:
 - Systematyczność w zapisywaniu tematów, prowadzeniu notatek, odrabianiu prac domowych – 2 p.
 - Podkreślanie tematów, numerowanie lekcji i wpisywanie dat – 1 p.
 - Wklejanie kart pracy, dyktand i kartkówek – 1p.
 - Podpisanie zeszytu. Estetyka i pismo są szczególnie wyróżniające – 1 p.

I. Prace stylistyczne

OCENA	TEMAT (jego zrozumienie, rozwinięcie, wyczerpanie)	KOMPOZYCJA	POZIOM JĘZYKOWY (fleksja, leksyka, składnia, frazeologia, ortografia, interpunkcja)	ZAPIS
celujący	pełne zrozumienie tematu, oryginalne ujęcie, całkowita zgodność z tematem, wyczerpujące rozwinięcie, samodzielność myślenia, trafny dobór materiału rzeczowego, celna interpretacja	trafny wybór formy, zgodna z nią kompozycja, tok rozumowania przejrzysty, wewnętrzna spójność, wyraźna, logiczna koncepcja	styl dojrzały, indywidualny, słownictwo bogate, bogactwo środków językowych i wykorzystanie ich funkcji stylistycznych, wypowiedź żywa, swobodna, jasna i precyzyjna, poprawna fleksja, frazeologia, bezbłędna i zróżnicowana składnia, poprawna interpunkcja, dopuszczalny błąd w trudnym wyrazie	bez zarzutu, praca czytelna, uzasadnione akapitowanie, wyrównany margines
bardzo dobry	zgodność z tematem, pełne zrozumienie tematu, jego wyczerpujące rozwinięcie, pełny zakres materiału rzeczowego, twórcze spojrzenie na temat, myśli samodzielne, gruntowna znajomość wykorzystanych przykładów, samodzielne wnioskowanie i ocenianie	kompozycja zgodna z formą, tok myślenia przejrzysty, świadome wykorzystywanie formy, logika i sprawność rozumowania, spójność poszczególnych części, konsekwencja w narracji	bogate słownictwo, wypowiedź jasna i precyzyjna, bezbłędna fleksja, zróżnicowana budowa zdań, sporadyczne usterki składniowe, frazeologiczne, interpunkcyjne, dopuszczalny błąd ortograficzny	praca czytelna, uzasadnione akapitowanie, dopuszczalne drobne usterki graficzne
dobry	temat w pełni zrozumiały, poprawnie rozwinięty (w stopniu zadowalającym) , dopuszczalne drobne odstępstwa od tematu, odtwórcze przekazywanie wiadomości, miejscami streszczenie, dobra znajomość podawanych przykładów, próby samodzielnego wnioskowania i oceniania, dopuszczalne niewielkie błędy rzeczowe	poprawny dobór formy wypowiedzi, praca poprawna ale schematyczna, kompozycja poprawna, zachowana trójdzielność wypowiedzi, logiczny tok rozumowania, nieznaczne uchybienia w spójności tekstu	zasób słownictwa niezbyt bogaty, słowa użyte we właściwym znaczeniu, poprawna fleksja i składnia, drobne usterki językowe, rzadkie błędy ortograficzne i interpunkcyjne, składnia mało urozmaicona	pismo czytelne, występują drobne usterki graficzne, akapity zastosowane poprawnie, praca mało estetyczna

dostateczny	tylko część pracy realizuje temat, niepełne ujęcie, niewyczerpanie tematu, powierzchowność, dominuje relacjonowanie, streszczenie, sądy odtwórcze, zdarzają się błędy w interpretacji oraz rzeczowe	nie ma świadomej kompozycji, zachowane są najważniejsze cechy wybranej formy, zdarzają się błędy logiczne, mało przejrzysty tok rozumowania, zachwiane proporcje	przeciętny zasób słownictwa, zdarzają się powtórzenia, użycie słów w nieodpowiednim znaczeniu, nieliczne błędy stylistyczne, brak rażących błędów językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych, schematyczna struktura zdań	rozchwiany margines, niska estetyka, brak akapitów
dopuszczający	bardzo mała część pracy realizuje temat, liczne odstępstwa od tematu, dygresje, powierzchowność realizacji, uboga treść, nieznamość problemu, błędy rzeczowe oraz w interpretacji utworu, brak oceny, wniosków	rozumowanie chaotyczne, brak spójności, błędy logiczne, sprzeczności, bardzo mocno zachwiane proporcje między częściami pracy lub brak jednego elementu (np. zakończenia)	język ubogi, monotony, niefunkcjonalny, ubogie słownictwo, brak spójności, liczne błędy fleksyjne, frazeologiczne, składniowe, ortograficzne i interpunkcyjne	brak akapitów, pismo miejscami nieczytelne
niedostateczny	całkowite niezrozumienie tematu, zupełna nieznamość materiału rzeczowego, niezgodność z tematem, niewyczerpanie tematu nawet w połowie	bezład, chaos, przypadkowość, brak jakiegokolwiek uporządkowania	język bardzo ubogi, styl nieporadny, poważne błędy składniowe, językowe, składnia języka mówionego rażące błędy ortograficzne, interpunkcyjne	nie do przyjęcia, pismo nieczytelne, praca pokreślona

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania programowe na poszczególne oceny zostały sformułowane na podstawie programu nauczania ogólnego języka polskiego w klasach IV - VI szkoły podstawowej „CZYTAĆ, MYŚLEĆ, UCZESTNICZYĆ ” autorstwa Marleny Derlukiewicz oraz w oparciu o podręczniki do kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego „Słowa na start!” wydawnictwa Nowa Era.

KLASA IV

SŁUCHANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- słucha z uwagą
- rozumie sens poleceń i prostych instrukcji,
- odróżnia komunikaty werbalne od niewerbalnych,
- odróżnia nadawcę od odbiorcy tekstu,
- wykonuje polecenia.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- uważnie słucha wypowiedzi innych osób,
- samodzielnie stara się odczytać komunikaty niewerbalne,
- na podstawie słyszanego tekstu potrafi sformułować pytania zamknięte do najważniejszej jego części,
- wskazuje nadawcę i odbiorcę tekstu.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób,
- rozpoznaje intencję mówiącego.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- stosuje w życiu codziennym komunikaty niewerbalne,
- słuchając tekstu, zauważa i analizuje jego sens przenośny,
- słuchając tekstu, analizuje informacje w celu wykorzystania ich we własnej wypowiedzi,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych.

MÓWIENIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- nawiązuje kontakt werbalny z rówieśnikami i osobami dorosłymi,
- umiejętnie komunikuje się w sytuacjach codziennych,

- używa form grzecznościowych,
- potrafi samodzielnie połączyć kilka zdań w logiczną wypowiedź,
- umie zastosować słownictwo wyrażające prośbę, zaproszenie polecenie, przeprosiny,
- udziela w krótszej i dłuższej formie odpowiedzi na pytania,
- w kilku zdaniach opowiada o sobie,
- krótko opowiada o wydarzeniach i otaczającej go rzeczywistości,
- przy pomocy nauczyciela przekazuje treść przeczytanego tekstu,
- rozumie różnice między światem przedstawionym w utworze a światem rzeczywistym,
- wskazuje główne postacie utworu,
- potrafi wyodrębnić najważniejsze wydarzenia w utworze literackim,
- zna lektury szkolne (ewentualnie wskazane przez nauczyciela fragmenty),
- krótko opowiada o tym, co widzi na obrazie, fotografii, ilustracji,
- wygłasza z pamięci krótkie fragmenty utworów.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- przedstawia się w zależności od sytuacji,
- opowiada o wydarzeniach dotyczących otaczającej go rzeczywistości,
- samodzielnie opowiada treść przeczytanego utworu,
- buduje wypowiedzi o charakterze prośby, polecenia,
- wzbogaca komunikat werbalny pozajęzykowymi środkami wyrazu,
- odróżnia dobre i złe zachowanie bohaterów,
- rozróżnia postacie zmyślone od rzeczywistych, fantastyczne od realistycznych,
- opisuje krótko osoby, zwierzęta, przedmioty,
- w kilku zdaniach wypowiada się na temat programu telewizyjnego,
- wygłasza z pamięci dłuższe fragmenty utworów literackich.,
- w czasie mówienia stara się nawiązać kontakt z odbiorcą.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- wyraża własne uczucia,
- formułuje prośbę i podziękowanie,
- rozróżnia nadawcę i odbiorcę,
- zna i potrafi przedstawić elementy świata przedstawionego w utworze,
- uczestniczy w dyskusji na tematy związane z codziennymi sytuacjami,
- samodzielnie wypowiada się na temat przeczytanych lektur,
- opowiada i opisuje, stosując odpowiednie słownictwo,
- posługuje się komunikatem różnego typu,
- ocenia postępowanie bohatera literackiego,
- przedstawia treść utworu w formie ilustracji lub scenki dramatycznej,
- mówi przejrzyście ze świadomością celu,
- wyraża swoje odczucia i refleksje,
- opowiada chronologicznie przebieg zdarzeń,
- w wypowiedziach ustnych stosuje opis i opowiadanie,
- nawiązuje kontakt z odbiorcą.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- dobiera właściwe argumenty,
- odróżnia narratora od podmiotu lirycznego,
- dokonuje autoprezentacji z uwzględnieniem własnych zalet i zainteresowań,
- wypowiada się na temat tekstu literackiego, wykorzystując terminologię przewidzianą w klasie czwartej,
- udziela twórczych wskazówek, instrukcji co do sposobu pracy grupy, istotnych dla rozwiązania zadania, wykonania polecenia,
- stawia problemowe pytania dotyczące przeczytanej lektury,
- twórczo opowiada i opisuje,
- układa spójną wypowiedź na temat fotografii, obrazów ilustracji, ocenia te dzieła,
- wypowiada się o programie telewizyjnym, oceniając go,
- wygłasza tekst z pamięci, wskazuje na funkcję ekspresywną i metajęzykową utworu,
- nawiązuje kontakt ze słuchaczami, potrafi ich zainteresować.

CZYTANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- czyta cicho i głośno oraz z podziałem na role,
- stara się pamiętać o poprawnym akcentowaniu i artykulacji,
- wyszukuje w tekście najprostsze informacje sformułowane wprost,
- odróżnia wiersz od prozy,
- wskazuje w wierszu wers, strofę, rym i refren,
- rozpoznaje czas i miejsce akcji,
- wymienia bohaterów utworu,
- rozpoznaje komiks,
- krótko opowiada o tym, co widzi na obrazie,
- próbuje korzystać ze *Słownika ortograficznego*.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta stosunkowo płynnie,
- odnajduje w wierszu epitety i porównania,
- określa, kim jest osoba wypowiadająca się w wierszu i utworze epickim,
- wyróżnia w tekście dialog, opis i opowiadanie,
- rozumie podstawowe pojęcia związane ze światem przedstawionym utworu,
- odróżnia baśń od legendy,
- rozwiązuje proste krzyżówki, rebusy i zagadki,
- odróżnia reklamę od innych komunikatów,
- odczytuje proste dane z wykresów,
- wskazać różne źródła informacji, np. internet,
- korzysta ze *Słownika ortograficznego* i *Słownika języka polskiego*.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta głośno i cicho z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków przestankowych,
- rozumie przeczytany tekst, stara się wskazać jego znaczenie przenośne,
- wyszukiwać w tekście odpowiednie informacje,
- określa temat utworu,
- wyjaśnia, co to jest wers, strofa, rym i refren, wyraz dźwiękonaśladowczy,
- rozpoznaje i omawia element świata przedstawionego w utworze fabularnym,
- przedstawia fabułę utworu,
- dostrzega pozytywne i negatywne postawy bohaterów w utworach literackich,
- rozwiązuje i układa proste krzyżówki, rebusy i zagadki,
- podaje najważniejsze cechy charakterystyczne dla baśni, legendy i komiksu,
- korzysta ze *Słownika wyrazów bliskoznacznych*,
- korzystać z innych źródeł informacji, np. internetu.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta teksty cicho i rozumie ich sens,
- wyróżnia w utworze obrazy poetyckie,
- przedstawia dosłowne i przenośne (na prostych przykładach) znaczenie utworu poetyckiego,
- wskazuje w tekście onomatopeje, ożywienia i uosobienia,
- omawia podstawowe elementy świata przedstawionego,
- analizuje obraz, odróżnia portret od pejzażu i martwej natury, określa dominującą kolorystykę, opowiada o nastroju obrazu,
- dostrzega i wyjaśnia proste sposoby oddziaływania reklam na odbiorcę,
- odczytuje, przetwarza i wykorzystuje dane z wykresów, schematów, tabel itp.,
- określa plusy i minusy korzystania z komputera i oglądania telewizji.

PISANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- tworzy krótkie wypowiedzi pisemne,
- stara się pisać na temat, przestrzegając najważniejszych zasad wskazanej formy,
- odróżnia opis od innych form wypowiedzi,
- tworzy krótki opis przedmiotu, zwierzęcia, osoby,
- wskazuje różnice między opisem postaci i przedmiotu,
- stara się napisać krótkie opowiadanie, kartkę z pamiętnika,
- układa prosty dialog,
- z pomocą nauczyciela zredaguje proste formy użytkowe: zawiadomienie, kartkę pocztową, życzenia, pozdrowienia,
- wskazuje nadawcę i odbiorcę,
- wyróżnia elementy kartki pocztowej i listu,
- układa krótki e-mail i list prywatny,
- wskazuje akapity w tekście,

- z pomocą nauczyciela redaguje prostą, kilkudzaniową notatkę,
- z pomocą nauczyciela uzupełnia dialogiem komiks,
- zna podstawowe zasady ortografii i interpunkcji i stosuje je w sytuacjach typowych.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- konstruuje zwięzłe wypowiedzi,
- porządkuje według chronologii plan wydarzeń,
- samodzielnie zredaguje proste formy użytkowe: zawiadomienie, kartkę pocztową, życzenia, pozdrowienia,
- układa krótki list prywatny,
- umiejętnie adresuje kartkę pocztową i list,
- używa zwrotów grzecznościowych,
- samodzielnie redaguje prostą, kilkudzaniową notatkę,
- zapisuje najważniejsze informacje w formie tabeli, wykresu lub schematu,
- redaguje opowiadanie odtwórcze,
- na podstawie podanego planu tworzy opowiadanie,
- układa dialog,
- uzupełnia komiks dialogiem,
- próbuje częściowo scharakteryzować bohatera literackiego.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- poprawnie konstruuje wypowiedzenia różnego typu, krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych i gramatycznych,
- określa tematykę ogłoszenia i zawiadomienia,
- próbuje sporządzić plan ogólny wydarzeń,
- tworzy opis na podstawie ilustracji lub zdjęcia,
- układa i poprawnie zapisuje dialog,
- redaguje list z zastosowaniem zwrotów grzecznościowych,
- redaguje opowiadanie twórcze oparte na własnych doświadczeniach,
- zachowuje chronologię wydarzeń w opowiadaniu,
- notuje informacje w wybranej formie,
- redaguje i zapisuje rozmowę związaną z codzienną sytuacją.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- konstruuje wyczerpujące wypowiedzi na różny temat z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych i gramatycznych,
- redaguje plan na podstawie opowiadania,
- redaguje opowiadanie na podstawie planu,
- redaguje wyczerpujący opis przedmiotu, zwierzęcia i osoby,
- układa samodzielnie baśń,
- pisze o przeżyciach bohaterów,
- do opowiadania wprowadza dialog,
- wplata do opowiadania inne formy wypowiedzi (np. opis),
- stosuje akapity w dłuższych wypowiedziach pisemnych,

- dopasowuje formę notatki do rodzaju zapisywanych informacji,
- na podstawie informacji zapisuje dane w postaci graficznej.

NAUKA O JEZYKU I ORTOGRAFIA

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- wskazuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- tworzy wyrazy pokrewne od prostych słów,
- odróżnia czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, przyimek i spójnik,
- odmienia czasowniki przez osoby,
- zna nazwy i pytania przypadków,
- buduje zdania pojedyncze,
- zna typy wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące),
- potrafi wyodrębnić zdanie w tekście mówionym i pisanym,
- wskazuje różnicę między częścią mowy a częścią zdania,
- zna alfabet i ustala kolejność liter w alfabecie,
- wymienia samogłoski i spółgłoski,
- dzieli wyrazy na sylaby,
- zna podstawowe reguły ortograficzne (pisownia wyrazów z *ż* i *rz*, *ó* i *u*, *h* i *ch*, wielka i mała litera, *nie* z czasownikiem, rzeczownikiem i przymiotnikiem) i umie je zastosować w praktyce,
- stara się poprawnie przenosić wyrazy,
- stawia przecinek przed niektórymi spójnikami.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- dopisuje wyrazy pokrewne oraz przeciwstawne,
- odróżnia formę osobową od bezokolicznika,
- odróżnia rodzaj męskoosobowy od niemęskoosobowego,
- stosuje różne formy rzeczowników w zdaniach,
- określa rodzaj rzeczownika,
- odmienia przez przypadki rzeczowniki i przymiotniki,
- wyszukuje przymiotniki i przysłówki w zdaniu,
- tworzy wyrażenia przyimkowe,
- wskazuje w zdaniu podmiot i orzeczenie,
- odróżnia zdania od innych wypowiedzi,
- buduje zdania pojedyncze nierozwinięte,
- zna i odróżnia typy wypowiedzi (oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe),
- wypisuje ze zdania związki wyrazowe,
- potrafi rozwinąć proste zdanie nierozwinięte,
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego,
- odszukuje w zdaniu główne części zdania,
- dostrzega różnicę między głoską a literą,
- dzieli proste wyrazy na głoski (także wyrazy z dwuznakami),
- wie, co to jest akcent,

- zaznacza prawidłowo akcent w wyrazach typowo polskich,
- podejmuje próbę pisania z zachowaniem reguł ortograficznych dotyczących pisowni wyrazów z *ż* i *rz*, *ó* i *u*, *h* i *ch*, wielkiej i małej litery, *nie* z różnymi częściami mowy,
- próbuje zapisać dialog użyciem odpowiedników znaków interpunkcyjnych.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- stosuje w zdaniu wyrazy bliskoznaczne,
- tworzy poprawne formy trudnych czasowników,
- odmieni czasowniki i używa ich w zdaniach,
- odróżnia rzeczowniki pospolite od własnych i poprawnie je zapisuje,
- ustala, o czym informują formy liczby i przypadku rzeczownika,
- określa formy rzeczowników,
- umie zastosować odpowiednie formy przymiotnika w zdaniu,
- posługuje się przysłówkami w zdaniach,
- używa spójników i przyimków w zdaniach,
- rozpoznaje i nazywa rodzaje zdań pojedynczych,
- samodzielnie odróżnia zdania pojedyncze od złożonych,
- buduje zdania pojedyncze rozwinięte,
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
- dodaje określenia do podmiotu i orzeczenia,
- zauważa związki między podmiotem i orzeczeniem,
- samodzielnie wypisuje związki wyrazowe ze zdań,
- próbuje narysować wykres zdania pojedynczego,
- porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej,
- ustala różnicę między głoską a literą,
- odróżnić głoski twarde i miękkie,
- dzieli wyrazy na głoski (także wyrazy z głoską *i*),
- poprawnie akcentuje wyrazy,
- formułuje reguły ortograficzne także te, które dotyczą pisowni wyrażen przyimkowych, oznaczania miękkości głosek, pisowni *ą* i *ę*, dzielenia wyrazów przy przenoszeniu, pisowni zakończeń czasowników w czasie przeszłym, zwroty grzecznościowych i umie je zastosować w praktyce,
- popełnia nieliczne błędy ortograficzne,
- określa przed jakimi spójnikami stawia się przecinki, a które tego nie wymagają.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- używa bezokoliczników,
- poprawnie stosuje czasowniki w różnych rodzajach,
- buduje zdania z różnymi formami rzeczowników,
- ustala, jakich przypadków rzeczownika wymagają poszczególne czasowniki,
- sprawnie określa formę gramatyczną czasownika, rzeczownika i przymiotnika,
- tworzy określoną formę czasownika i rzeczownika,
- uzupełnia tekst odpowiednimi formami przymiotnika,

- dostrzega związki między przysłówkiem a czasownikiem oraz przymiotnikiem i rzeczownikiem,
- ustala funkcje przyimków i spójników w zdaniach,
- używa zdań zgodnie z intencją nadawcy,
- zamienia zdanie na równoważnik zdania i na odwrót,
- poprawnie, bez błędów analizuje budowę zdania (wskazuje podmiot i orzeczenie, oddziela grupę podmiotu od grupy orzeczenia, wypisuje związki wyrazowe, wykonuje wykres),
- sprawnie dopisuje do podanej części mowy wyrazy bliskoznaczne, wyrazy przeciwstawne oraz wyrazy pokrewne,
- sprawnie rozwija zdania poprzez dodawanie określeń do podmiotu i orzeczenia,
- bezbłędnie posługuje się alfabetem (także korzystając ze słownika),
- prawidłowo akcentuje wyrazy pochodzenia obcego (zakończone na *-ika*, *-yka*) oraz czasowniki w liczbie mnogiej czasu przeszłego.
- świadomie stosuje reguły ortograficzne,
- popełnia nieliczne błędy ortograficzne (ewentualne błędy poprawia sam),
- stosuje odpowiednie znaki interpunkcyjne w tekście.

OCENE CELUJĄCA (wymagania wykraczające) otrzymuje uczeń, który:

- w pełni opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą oraz:
- samodzielnie poszerza swoje umiejętności i wiedzę, wykonuje wiele nieobowiązkowych prac domowych,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem różne teksty kultury przewidziane w programie, analizuje i interpretuje je w sposób pogłębiony, wnikliwy,
- czyta utwory spoza listy lektur obowiązkowych,
- jest kreatywny, twórczy i oryginalny, swobodny w wypowiedziach,
- odznacza się dojrzałością sądów,
- ma rozległą wiedzę na wskazany temat,
- inicjuje dyskusje, podsumowuje rozważania, samodzielnie ocenia i wnioskuje,
- samodzielnie gromadzi wiadomości z różnych źródeł,
- świadomie posługuje się różnymi środkami stylistycznymi w celu ożywienia i uplastycznienia wypowiedzi,
- redaguje przemyślane teksty, zgodne z wyznacznikami gatunkowymi, bogate treściowo, spójne, wyróżniające się podejściem do tematu, napisane żywym, barwnym, bogatym językiem,
- dba o kulturę słowa,
- systematycznie wzbogaca swoje słownictwo, ma bogate i różnorodne słownictwo,
- posługuje się w mowie i piśmie poprawnym językiem (pod względem ortografii, języka i interpunkcji),
- wzorowo wykonuje prace domowe obowiązkowe i dodatkowe,
- w zespole często pełni rolę lidera,
- jest aktywny, z powodzeniem bierze udział w konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

OCENE NIEDOSTATECZNA otrzymuje uczeń, który

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,

- ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- ma kłopoty z techniką czytania,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost,
- nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu (nie wykonuje poleceń nauczyciela, bardzo często nie odrabia prac domowych, nie nosi zeszytu przedmiotowego i podręcznika, nie uważa na lekcjach, przeszkadza w zajęciach, nie angażuje się w pracę grupy), nie wyraża chęci poprawy ocen.

KLASA V

SŁUCHANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- słucha z uwagą i ze zrozumieniem tekstów literackich,
- słucha i rozumie sens poleceń oraz prostych instrukcji,
- rozpoznaje uczucia, np. radość, smutek.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- uważnie słucha wypowiedzi innych osób,
- na podstawie słyszanego tekstu potrafi sformułować pytania zamknięte do najważniejszej jego części,
- odróżnia prawdę od kłamstwa,
- rozpoznaje nieprawdę w wypowiedziach,
- wskazuje najbardziej typowe dla słuchowisk radiowych środki wyrazu.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób,
- rozpoznaje intencję i uczucia mówiącego,
- dokonuje selekcji informacji,
- wymienia elementy odróżniające słuchowisko radiowe od innych utworów literackich.

5. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych.
- słuchając tekstu, zauważa i analizuje jego przenośny sens,
- układa informacje od najbardziej szczegółowych do najbardziej ogólnych,
- określa funkcje tła akustycznego w słuchowiskach radiowych.

MÓWIENIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- opowiada o sobie i zdarzeniach rzeczywistych lub fikcyjnych,
- używa słowa przepraszam,
- stara się kulturalnie odmawiać,
- stosuje formy grzecznościowe,
- wymienia okoliczności składania życzeń,
- prowadzi rozmowę telefoniczną,
- określa różnice między kłótnią a dyskusją,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- opowiada treść wybranego mitu lub innego krótkiego utworu literackiego obejrzanego filmu i wysłuchanego słuchowiska radiowego,
- nazywa cechy, opisując przedmioty, krajobraz, postać,
- umie zastosować słownictwo wyrażające prośbę, zaproszenie polecenie, przeprosiny,
- odróżnia przeprosiny od innego rodzaju wypowiedzi,
- wygłasza z pamięci krótkie fragmenty utworów.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- grzecznie odmawia,
- podejmuje próbę sformułowania argumentów,
- objaśnia znaczenie podstawowych związków frazeologicznych pochodzenia mitologicznego i próbuje włączyć je do swojego języka,
- opowiada treść obejrzanego filmu,
- wygłasza z pamięci wierszy i fragmenty prozy,
- wypowiada się głośno, wyraźnie zwraca się do odbiorcy,
- przyjmuje odpowiednią barwę głosu,
- wzbogaca komunikat werbalny pozajęzykowymi środkami wyrazu,
- w czasie mówienia stara się nawiązać kontakt z odbiorcą.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- rozpoznaje intencję mówiącego,
- bierze udział w dyskusji i przestrzega jej zasad,
- opowiada, streszcza i opisuje używając wskazanego słownictwa,
- opowiada prawdziwą historię z elementami fikcji,
- samodzielnie formułuje argumenty,
- opowiada treść wybranych mitów i opowieści biblijnych,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy z uwzględnieniem zasad recytacji,
- mówi przejrzyście ze świadomością celu,
- argumentuje odwołując się do doświadczeń własnych lub przeczytanego utworu, obejrzanego filmu,
- wyraża swoje odczucia i refleksje,
- nawiązuje kontakt z odbiorcą.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- wskazuje różnice między tekstem mówionym a pisany,
- twórczo opowiada i opisuje,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów,
- wyjaśnia dosłowne i przenośne znaczenie frazeologizmów pochodzenia mitologicznego i biblijnego,
- posługuje się wyrażeniami odwołującymi się do Biblii i mitologii, włącza je do języka czynnego,
- udziela twórczych wskazówek, instrukcji co do sposobu pracy grupy, istotnych dla rozwiązania zadania, wykonania polecenia,
- stawia problemowe pytania dotyczące przeczytanej lektury,
- argumentuje swoje stanowisko w rozmowie, powołując się na tekst kultury, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych,
- dostosowuje rodzaj komunikatu do sytuacji nadawczo-odbiorczej i celu wypowiedzi,
- wygłasza z pamięci wybrany fragment tekstu, wskazuje na funkcję ekspresywną i metajęzykową utworu,
- dokonuje korekty własnej wypowiedzi.
- wypowiada się na temat filmu i słuchowiska radiowego z uwzględnieniem poznanej terminologii,
- nawiązuje kontakt ze słuchaczami, potrafi ich zainteresować.

CZYTANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- czyta wyraziście,
- odróżnia autora od narratora,
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego w utworze literackim, teatralnym, filmowym,
- zna pojęcia: opowiadanie, baśń, legenda, mit,
- zna podstawowe pojęcia związane ze światem przedstawionym utworu (czas akcji, miejsce akcji, bohaterowie,)
- odróżnia list od e-maila,
- odczytuje instrukcje, schematy, wykresy itp.,
- zna treść lektur obowiązkowych omawianych na lekcji,
- poprawnie łączy tytuły lektur omawianych na lekcji z występującymi w nich bohaterami,
- rozumie tekst epicki po cichym przeczytaniu,
- krótko opowiada treść filmu,
- odróżnia film dokumentalny od fabularnego i animowanego
- odróżnia teksty reklamowe od tekstów literackich.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta teksty ze zrozumieniem,

- wskazuje w tekście i posługuje się pojęciami: świat przedstawiony, bohater, narrator, proza, poezja, środki stylistyczne, bajka, legenda,
- wskazuje alegorię w bajce,
- odróżnia utwór o tematyce biblijnej od mitologii,
- odróżnia teksty artystyczne od użytkowych,
- wyszukuje, rozpoznaje i rozumie informacje zawarte w artykule, instrukcji, notatce, wykresie, schemacie,
- posługuje się terminami: reżyser, aktor, scenariusz,
- podaje tytuły przynajmniej trzech adaptacji filmowych,
- próbuje korzystać ze *Słownika wyrazów obcych*.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta różne teksty literackie, publicystyczne, popularnonaukowe,
- rozróżnia je ze względu na tematykę i język,
- rozpoznaje i wskazuje charakterystyczne cechy różnych tekstów kultury (teksty literackie, użytkowe, publicystyczne, popularno-naukowe, widowiska teatralne i filmy, przekazy ikonizacyjne),
- rozpoznaje i omawia elementy świata przedstawionego w utworze fabularnym,
- tłumaczy różnice między autorem a narratorem,
- zna i omawia pojęcia: alegoria, przenośnia,
- wyjaśnia funkcję środków stylistycznych w wierszu,
- dostrzega różnicę między instrukcją a przepisem,
- wyjaśnia różnicę między utworem literackim a jego filmową adaptacją,
- wymienia podstawowe gatunki filmowe,
- odróżnia informację od komentarza,
- korzysta ze *Słownika wyrazów obcych*,
- sprawnie korzysta z innych źródeł informacji, np. internetu.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- posługuje się czynnie terminami: wątek, fikcja literacka,
- dostrzega uniwersalne wartości tekstów literackich,
- omawia charakterystyczne elementy mitu, bajki, legendy, opowieści biblijnej,
- wyjaśnia różnicę między filmem dokumentalnym, fabularnym i animowanym,
- czynnie posługuje się terminami: scenarzysta, producent, kostiumolog, charakteryzator, scenograf, dubbing, kaskader, statysta, plan, scena, ujęcie, operator,
- przedstawia dosłowne i przenośne znaczenie utworu poetyckiego,
- wskazuje w tekście różne środki stylistyczne,
- odczytuje, przetwarza i wykorzystuje dane z artykułów, instrukcji, schematów, tabel itp.

PISANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- z pomocą nauczyciela buduje poprawne pod względem logiczno – składniowym wypowiedzenia pojedyncze i złożone oraz kilkuzadaniowe wypowiedzi na określony temat,
- układa swój plan dnia,
- zna podstawowe cechy tekstów użytkowych (list, telegram, zaproszenie, przepis, instrukcja, ogłoszenie, zawiadomienie, gratulacje),
- redaguje krótkie formy użytkowe,
- odróżnia przepis od instrukcji,
- odróżnia teksty reklamowe od tekstów literackich,
- sporządza krótką notatkę na dowolny temat,
- nazywa cechy wyglądu postaci,
- zbiera informacje do napisania sprawozdania,
- redaguje krótki opis krajobrazu,
- redaguje plan na podstawie opowiadania,
- stara się przekształcić dialog na wypowiedź ciągłą.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- stosuje formy grzecznościowe w przekazie pisemnym,
- pisze zawiadomienie i krótkie gratulacje,
- odróżnia plan szczegółowy od ramowego,
- przekształca plan ramowy w plan szczegółowy,
- odróżnia sprawozdanie od streszczenia,
- stara się opisać dzieło sztuki,
- umiejętnie pisze wstęp, rozwinięcie i zakończenie w określonej wypowiedzi,
- na podstawie planu pisze streszczenie,
- w opowiadaniu stosuje pierwszo- i trzecioosobową narrację,
- po wskazówkach zapisuje najważniejsze informacje w formie tabeli, wykresu, schematu.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- redaguje kulturalną odmowę,
- układa plan szczegółowy,
- podaje cel stosowania planu,
- przekształca plan w opowiadanie,
- tworzy opowiadanie twórcze i odtwórcze z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych i gramatycznych,
- prawidłowo wprowadza do opowiadania dialog,
- redaguje sprawozdanie z autentycznych wydarzeń,
- odróżnia i podaje wyróżniki przepisu i instrukcji,
- konstruuje instrukcję i przepis,
- pisze streszczenie na podstawie opowiadania,

- redaguje opis postaci, podaje w nim też nazwy cech charakteru i osobowości,
- sporządza zwięzłą notatkę w postaci schematu, tabeli, wykresu,
- opisuje dzieło sztuki.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- redaguje informację i komentarz,
- redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze, sprawozdanie, streszczenie instrukcję i przepis z zachowaniem wszystkich reguł kompozycyjnych i językowych,
- tworzy teksty poetyckie, w tym bajki,
- redaguje legendę, baśń,
- tworzy reklamę i własny komiks,
- na podstawie komiksu tworzy opowiadanie z dialogiem,
- ukazuje uczucia w opisie przeżyć wewnętrznych,
- dbając o poprawność ortograficzną, korzysta ze słownika ortograficznego.

NAUKA O JEZYKU I ORTOGRAFIA

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne z podanych,
- używa formy prostej i złożonej czasu przyszłego czasowników,
- rozróżnia rzeczowniki pospolite i własne,
- używa rzeczowników w zdaniu,
- określa formy przymiotnika,
- wskazuje w zdaniu przysłówki,
- odróżnia liczebnik od innych części mowy,
- poprawnie zapisuje liczebniki,
- zauważa różnicę między zdaniem a równoważnikiem zdania,
- zna typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe),
- wskazuje różnicę między zdaniem pojedynczym a złożonym,
- wskazuje w zdaniu związki wyrazowe,
- potrafi dopasować orzeczenie i podmiot pod względem formy i znaczenia,
- odróżnia głoskę od litery,
- rozpoznaje głoski,
- odróżnia głoski twarde i miękkie,
- zna zasady pisowni *nie* z różnymi częściami mowy,
- stara się poprawnie zapisać cząstkę *-by* z czasownikami w formie osobowej,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne na końcu wypowiedzeń,
- wstawia przecinek przed powtórny spójnikiem.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- dopisuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- wyjaśnia znaczenie i pochodzenie wybranych związków frazeologicznych,
- samodzielnie rozpoznaje części mowy i określa ich formy,

- odmienia czasowniki przez osoby, liczby, czasy i rodzaje,
- rozpoznać rzeczowniki odczasownikowe,
- tworzy rzeczowniki od czasowników i przymiotników,
- odróżnia rodzaje przymiotników,
- odróżnia przysłówki nieutworzone od przymiotników od przysłówek utworzonych od przymiotników,
- używa liczebników w zdaniach,
- rozróżnia liczebniki główne, porządkowe i zbiorowe,
- poprawnie zapisuje daty cyframi arabskimi,
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
- odróżnia zdania oznajmujące od pytających i rozkazujących,
- odszukuje w zdaniach związki wyrazowe,
- rozwija zdania poprzez dodawanie do podmiotu i orzeczenia przydawek, dopełnień i okoliczników,
- wyodrębnia i nazywa podstawowe części zdania,
- rysuje wykres zdania pojedynczego,
- rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie
- wyjaśnia znaczenie wyrazów utworzonych poprzez wymianę głosek,
- oddziela przecinkiem współrzędne składniki zdania,
- odróżnia głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- dzieli wyraz na litery, głoski i sylaby,
- poprawnie zmiękcza głoski,
- poprawnie zapisuje cząstkę *-by* z czasownikami w formie osobowej,
- poprawnie zapisuje rzeczowniki z zakończeniami *-arz, -erz, -aź, -eź,*
- pisze prawidłowo wyrazy z *q, ę, om, em, on, em.*

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- stosuje w wypowiedzi wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- wykorzystuje wybrane frazeologizmy, przysłowia, powiedzenia w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- tworzy rzeczowniki odczasownikowe i odprzymiotnikowe,
- dostrzega związek przymiotnika z rzeczownikiem,
- prawidłowo stosuje w zdaniach przymiotniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym,
- tworzy samodzielnie przysłówki od przymiotników,
- prawidłowo używa w zdaniach liczebników głównych, porządkowych i zbiorowych,
- dostrzega związki pomiędzy liczebnikiem a rzeczownikiem,
- odmienia liczebniki,
- prawidłowo zapisuje daty,
- przekształca zdania na równoważniki zdań i odwrotnie,
- nazywa rodzaje i typy wypowiedzeń,
- rozróżnia wyraz nadrzędny i podrzędny w związku wyrazowym,
- odróżnia związek główny od zespołów pobocznych,
- rozróżnia i nazwa wszystkie części zdania (poznane w klasie piątej),
- rysuje wykres zdania pojedynczego,

- wyodrębnia zdania składowe w zdaniach złożonych,
- określa cechy głosek: dźwięczność, nosowość, miękkość,
- tworzy nowe wyrazy poprzez zamianę głosek: ustnej na nosową, twardej na miękką, dźwięcznej na bezdźwięczną,
- poprawnie akcentuje różne formy danego wyrazu,
- poprawnie zapisuje cząstki *-bym, -byś, -by*,
- poprawnie zapisuje *i* i *j* po spółgłoskach i samogłoskach,
- poprawnie zapisuje liczebniki i przymiotniki złożone,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne w zdaniach pojedynczych i złożonych.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- stosuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, frazeologizmy, przysłowia, powiedzenia w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- prawidłowo odróżnia w zdaniu wszystkie części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, spójnik, przyimek, liczebnik),
- sprawnie tworzy rzeczowniki odczasownikowe i odprzymiotnikowe,
- potrafi ustalić, na czym polega związek przymiotnika z rzeczownikiem,
- poprawnie używa przysłówków oznaczających sposób, miejsce i czas,
- prawidłowo stosuje liczebniki zbiorowe w zdaniach,
- analizuje funkcję części mowy w zdaniach,
- prawidłowo wskazuje i nazywa wszystkie części zdania,
- sprawnie wypisuje związki w zdaniu oraz tworzy jego wykres,
- wskazuje w zdaniu związki współrzędne i podrzędne,
- przekształca zdania pojedyncze na złożone i odwrotnie,
- tworzy zdania złożone współrzędnie i podrzędnie
- przedstawia na wykresie zdania złożone współrzędnie i podrzędnie,
- bezbłędnie posługuje się alfabetem korzystając np. ze słowników, katalogów w bibliotece itp.,
- bezbłędnie określa cechy głosek: dźwięczność, nosowość, miękkość,
- poprawnie akcentuje różne formy danego wyrazu,
- zna wyjątki od podstawowej zasady akcentowania.
- zna zasady ortograficzne i świadomie je stosuje,
- świadomie stosuje znaki interpunkcyjne w zdaniach pojedynczych i złożonych.

OCENE CELUJĄCA (wymagania wykraczające) otrzymuje uczeń, który:

- w pełni opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą oraz:
- samodzielnie poszerza swoje umiejętności i wiedzę, wykonuje wiele nieobowiązkowych prac domowych,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem różne teksty kultury przewidziane w programie, analizuje i interpretuje je w sposób pogłębiony, wnikliwy,
- czyta utwory spoza listy lektur obowiązkowych,
- jest kreatywny, twórczy i oryginalny, swobodny w wypowiedziach,
- odznacza się dojrzałością sądów,
- ma rozległą wiedzę na wskazany temat,
- inicjuje dyskusje, podsumowuje rozważania, samodzielnie ocenia i wnioskuje,

- samodzielnie gromadzi wiadomości z różnych źródeł,
- świadomie posługuje się różnymi środkami stylistycznymi w celu ożywienia i uplastycznienia wypowiedzi,
- redaguje przemyślane teksty, zgodne z wyznacznikami gatunkowymi, bogate treściowo, spójne, wyróżniające się podejściem do tematu, napisane żywym, barwnym, bogatym językiem,
- dba o kulturę słowa,
- systematycznie wzbogaca swoje słownictwo, ma bogate i różnorodne słownictwo,
- posługuje się w mowie i piśmie poprawnym językiem (pod względem ortografii, języka i interpunkcji),
- wzorowo wykonuje prace domowe obowiązkowe i dodatkowe,
- w zespole często pełni rolę lidera,
- jest aktywny, z powodzeniem bierze udział w konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

OCENĘ NIEDOSTATECZNA otrzymuje uczeń, który:

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,
- ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- ma kłopoty z techniką czytania,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost,
- nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu (nie wykonuje poleceń nauczyciela, bardzo często nie odrabia prac domowych, nie nosi zeszytu przedmiotowego i podręcznika, nie uważa na lekcjach, przeszkadza w zajęciach, nie angażuje się w pracę grupy), nie wyraża chęci poprawy ocen.

KLASA VI

SŁUCHANIE

1. **Wymagania konieczne** (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- słucha z uwagą i ze zrozumieniem tekstów literackich,
- słucha i rozumie sens poleceń i instrukcji,
- rozpoznaje werbalne i niewerbalne środki komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała),
- rozpoznaje różne uczucia.

2. **Wymagania podstawowe** (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- uważnie słucha wypowiedzi innych osób,
- na podstawie słyszanego tekstu potrafi sformułować do niego pytania,
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej,
- próbuje podać temat dyskusji.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j.w. oraz:
- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób,
- rozpoznaje intencję i uczucia mówiącego,
- dokonuje selekcji informacji,
- odróżnia notatkę prasową od reklamy,
- określa tematykę i nastrój utworu,
- formułuje temat dyskusji.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych.
- słuchając tekstu, zauważa i analizuje jego przenośny sens,
- układa informacje od najbardziej szczegółowych do najbardziej ogólnych,
- odróżnia tekst popularnonaukowy od utworów z literatury pięknej,
- dostrzega różnice między językiem poezji a językiem potocznym,
- formułuje temat dyskusji na podstawie wskazanych argumentów.

MÓWIENIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- odpowiada na pytania,
- wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi,
- wyraża swoje zdanie na określony temat,
- opowiada o sobie i zdarzeniach rzeczywistych i fikcyjnych,
- wyjaśnia, jak należy pisać sprawozdanie wymienia pytania, na które należy odpowiedzieć w sprawozdaniu
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego w utworze literackim, teatralnym, filmowym,
- rozpoznaje cechy charakterystyczne dla komiksu,
- odróżnia styl oficjalny od nieoficjalnego,
- używa zwrotów grzecznościowych,
- stara się wziąć udział w dyskusji,
- wskazuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- wyjaśnia słownictwo związane z internetem (*e-mail, portal społecznościowy, chat, blog, forum dyskusyjne*),
- przedstawia różne sposoby porozumiewania się ze znajomymi na odległość,
- tłumaczy, czym jest reklama,
- wymienia cechy reklamy,
- identyfikuje nadawcę i adresata SMS-a, a także podaje informacje zawarte w wiadomości oraz określa, w jakim celu została ona napisana,
- opowiada treść utworu literackiego, obejrzanego filmu i wysłuchanego słuchowiska radiowego,
- nazywa cechy, opisując przedmioty, krajobraz, postać,
- podejmuje próbę sformułowania argumentów,
- wygłasza z pamięci krótkie fragmenty utworów.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- próbuje włączać do swojego języka związki frazeologiczne,
- wyjaśnia znaczenie wyrazów: *gazeta, czasopismo i dziennik*,
- wyjaśnia słowa związane z teatrem: *dramat, prolog, akt, scena, garderoba, kurtyna, kulisy i sufler*,
- podaje kilka argumentów przydatnych w dyskusji na podany temat,
- bierze udział w dyskusji,
- opowiada treść obejrzanego filmu,
- krótko relacjonuje wycieczkę lub uroczystość szkolną,
- określa, w jakich sytuacjach stosuje się wyrazy potoczne i zdrobniałe,
- wygłasza z pamięci wierszy i fragmenty prozy,
- wypowiada się głośno, wyraźnie zwraca się do odbiorcy,
- odpowiednio intonuje i akcentuje wyrazy,
- stara się wygłosić przemówienie na forum klasy,
- w czasie mówienia stara się nawiązać kontakt z odbiorcą.
- wyjaśnia słownictwo związane z internetem (*komunikator, post, netykieta*),
- wymienia zasady kulturalnego zachowania w internecie,
- wskazuje, jakie mogą być skutki zbyt częstego korzystania z urządzeń multimedialnych,
- wymienia informacje, które powinna zawierać notatka prasowa,
- wyjaśnia reguły komunikowania się na forum internetowym,
- wskazuje różnice między e-mailem a listem,
- wskazuje sformułowania typowe dla reklamy,
- tłumaczy, jaki efekt wywołują wskazane elementy reklamy,
- wskazuje różnice między listem oficjalnym a prywatnym,
- wskazuje cel pisania sprawozdania i listu oficjalnego,
- wskazuje sformułowania, których nie należy używać w liście oficjalnym,
- wygłasza przemówienie przygotowane według planu,
- wymienia zasady dotyczące przemawiania
- na podstawie przeczytanego tekstu opowiada o sposobach przekazywania informacji,
- wymienia rodzaje prasy ze względu na częstotliwość wydawania,
- omawia różnorodną tematykę czasopism i wskazuje czytelników, do których skierowane wybrane tytuły,
- odróżnia osobę mówiącą i narratora od rzeczywistego autora,
- porządkuje wydarzenia, uwzględniając związki przyczynowo-skutkowe,
- wymienia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, gra aktorska itp.).

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- bierze udział w dyskusji i przestrzega jej zasad,
- opowiada, relacjonuje, streszcza i opisuje używając wskazanego słownictwa,
- wypowiada się stosownie do sytuacji (oficjalnej lub nieoficjalnej),
- wskazuje podobieństwa i różnice między komiksem a opowiadaniem,

- opowiada prawdziwą historię z elementami fikcji,
- samodzielnie formułuje argumenty,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy z uwzględnieniem zasad recytacji,
- mówi przejrzyście ze świadomością celu,
- stara się dyskutować, dobierając odpowiednie argumenty,
- argumentuje, odwołując się do doświadczeń własnych lub przeczytanego utworu, obejrzanego filmu,
- wyraża swoje odczucia i refleksje,
- wygłasza przemówienie przygotowane według planu
- w trakcie przemawiania nawiązuje kontakt z odbiorcą,
- tłumaczy, na czym polega reklama społeczna,
- reklamuje dowolny produkt,
- odróżnia pojęcie fikcji literackiej od rzeczywistości,
- ocenia bohaterów literackich,
- opowiada o uczuciach związanych z przeczytaną lekturą,
- wyjaśnia, czym są mass media,
- wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (np. filmu, słuchowiska),
- omawia elementy działu filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, gra aktorska itp.),
- przedstawia swój pomysł na ilustrację do wiersza,

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- twórczo opowiada, relacjonuje i opisuje,
- sprawnie wypowiada się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów,
- wyjaśnia dosłowne i przenośne znaczenie frazeologizmów,
- wyraża swoją opinię dotyczącą używania nieodpowiednich słów w podanych sytuacjach,
- udziela twórczych wskazówek, instrukcji co do sposobu pracy grupy, istotnych dla rozwiązania zadania, wykonania polecenia,
- stawia problemowe pytania dotyczące przeczytanej lektury,
- przedstawia swoje stanowisko i formułuje argumenty na różne tematy,
- argumentuje swoje stanowisko w rozmowie, powołując się na teksty kultury, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych,
- bierze aktywny udział w dyskusji, stosując się do zasad kulturalnej,
- dostosowuje rodzaj komunikatu do sytuacji nadawczo-odbiorczej i celu wypowiedzi,
- wygłasza z pamięci wybrany fragment tekstu, wskazuje na funkcję ekspresywną i metajęzykową utworu,
- dokonuje korekty własnej wypowiedzi.
- wypowiada się na różne tematy z uwzględnieniem odpowiedniej terminologii,
- sprawnie wygłasza przemówienie ,
- prezentuje wybrane czasopismo,
- przemawiając, nawiązuje kontakt ze słuchaczami, potrafi ich zainteresować,
- wyraża swoją opinię na temat odpowiedzi udzielonych na forum,

- wyjaśnia, dlaczego wybrany sposób komunikowania się uważa za najlepszy,
- wyjaśnia, dlaczego reklamy mogą wprowadzać odbiorcę w błąd,
- wyraża opinię na temat ukazywania rzeczywistości w reklamie i uzasadnia swoje zdanie,
- tłumaczy, dlaczego nie należy wygłaszać pewnych opinii,
- tłumaczy, dlaczego polska ortografia jest trudna, i uzasadnia swoją opinię,
- wyraża opinię na temat sensu stosowania znaków interpunkcyjnych i polskich znaków w e-mailach oraz tekstach zamieszczanych w internecie.

CZYTANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- czyta wyraziście,
- odróżnia autora od narratora,
- zna podstawowe pojęcia z teorii literatury (np. świat przedstawiony, bohater, fikcja, fantastyka, realizm, proza, poezja, środki stylistyczne, rym, rytm, nastrój wiersza itp.),
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego w utworze literackim, teatralnym, filmowym,
- odczytuje instrukcje, schematy, wykresy, diagramy itp.,
- zna treść lektur obowiązkowych omawianych na lekcji,
- poprawnie łączy tytuły lektur omawianych na lekcji z występującymi w nich bohaterami,
- rozumie tekst epicki po cichym przeczytaniu,
- korzysta ze słownika ortograficznego,

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta teksty ze zrozumieniem,
- wskazuje w tekście i posługuje się pojęciami: świat przedstawiony, bohater, narrator, osoba mówiąca w wierszu, autor, proza, poezja itp.,
- zna pojęcia: alegoria, puenta, kontrast, wątek, epizod, fraszka, dramat, wiersz biały itp.,
- identyfikuje wypowiedź jako tekst literacki,
- wskazuje środki stylistyczne w wierszach,
- wyodrębnia elementy składające się na przedstawienie teatralne (akt, scena)
- odróżnia tekst o tematyce popularnonaukowej od utworu literackiego,
- wyszukuje, rozpoznaje i rozumie informacje zawarte w artykule, instrukcji, notatce, wykresie, schemacie, reklamie, liście oficjalnym, e-mailu,
- posługuje się terminami związanymi z technologią informatyczną,
- stara się korzystać ze *Słownika wyrazów obcych*, *Słownika wyrazów bliskoznacznych*,
- określa, w jakich słownikach należy szukać odpowiedzi na zamieszczone pytania,
- rozpoznaje teksty reklamowe, notatki prasowe, przemówienia,

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- czyta płynnie, przejrzysto intencjonalnie,
- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, użytkowy, literacki,
- rozpoznaje i wskazuje charakterystyczne cechy różnych tekstów kultury (teksty literackie, użytkowe, publicystyczne, popularno-naukowe, widowiska teatralne i filmy, przekazy ikoniczne),
- czyta różne teksty literackie, publicystyczne, popularnonaukowe oraz rozróżnia je ze względu na tematykę i język,
- rozpoznaje i omawia elementy świata przedstawionego w utworze fabularnym,
- wyjaśnia różnice między autorem a narratorem,
- wyjaśnia funkcję środków stylistycznych w wierszu,
- odróżnia wiersz stroficzny od ciągłego,
- wyodrębnia w tekście didaskalia,
- sprawnie korzysta z innych źródeł informacji, np. internetu,
- wyszukuje w internecie przeznaczone dla swoich rówieśników fora i zapoznaje się z ich netykietą,
- wskazuje w narracji elementy opisu, opowiadania, dialogu,
- korzysta ze *Słownika wyrazów obcych*, *Słownika poprawnej polszczyzny*,
- stara się wskazać słownik, z którego pochodzą podane hasła

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- dostrzega uniwersalne wartości tekstów literackich,
- omawia charakterystyczne elementy reklamy, notatki prasowej, przemówienia,
- przedstawia dosłowne i przenośne znaczenie utworu poetyckiego,
- odszukuje w tekście różne środki stylistyczne, omawia ich funkcje,
- odczytuje, przetwarza i wykorzystuje dane z artykułów, instrukcji, schematów, tabel itp.,
- samodzielnie dostrzega ogólny sens utworu, przesłanie, ideę, temat,
- wskazuje słownik, z którego pochodzą podane hasła,
- wyszukuje informacji w różnych źródłach

PISANIE

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- zna podstawowe cechy tekstów użytkowych (list prywatny i oficjalny, przepis, instrukcja, ogłoszenie, zawiadomienie),
- z pomocą nauczyciela redaguje poprawne pod względem logiczno – składniowym e-maile, notatki prasowe, sprawozdania, przemówienia, listy,
- układa swój plan dnia,
- odróżnia teksty reklamowe od tekstów literackich,
- sporządza krótką notatkę na dowolny temat,
- krótko opisuje wygląd postaci, przedmiotu, krajobrazu,

- zbiera informacje do napisania sprawozdania,
- redaguje opowiadanie na podstawie planu,
- stara się przekształcić dialog na wypowiedź ciągłą,
- redaguje opowiadanie na podstawie notatki z bloga,
- redaguje hasło reklamowe,
- uzupełnia wpisy na forum internetowym,
- zapisuje zwroty do adresatów rozpoczynające listy we wskazanych sytuacjach,
- uzupełnia schemat listu brakującymi informacjami.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- przekształca plan ramowy w plan szczegółowy,
- odróżnia sprawozdanie od streszczenia, notatkę prasową od tekstu reklamowego,
- krótko opisuje dzieło sztuki,
- umiejętnie pisze wstęp, rozwinięcie i zakończenie w określonej wypowiedzi,
- w opowiadaniu stosuje pierwszo- i trzecioosobową narrację,
- po wskazówkach zapisuje najważniejsze informacje w formie tabeli, wykresu, schematu,
- zapisuje komentarze na forum internetowym zgodnie z netykietą,
- układa hasło do reklamy społecznej,
- pisze krótkie przemówienie na zadany temat,
- redaguje krótki list oficjalny,
- pisze sprawozdanie z uroczystości szkolnej, wycieczki,
- zapisuje opinię odmienną od przedstawionej na lekcji,
- tworzy krótki e-mail oficjalny.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- podaje cel stosowania planu,
- przekształca plan w opowiadanie,
- tworzy opowiadanie twórcze i odtwórcze z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych i gramatycznych,
- prawidłowo wprowadza do opowiadania dialog,
- redaguje sprawozdanie z autentycznych wydarzeń,
- odróżnia i podaje wyróżniki reklamy
- tworzy reklamę wybranego produktu,
- sprawnie plan przemówienia,
- redaguje przemówienie,
- pisze list prywatny i oficjalny,
- pisze list w imieniu bohatera literackiego,
- redaguje opis postaci, podaje w nim też nazwy cech charakteru i osobowości,
- sporządza zwięzłą notatkę w postaci schematu, tabeli, wykresu,
- opisuje dzieło sztuki,
- stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym, językowym i interpunkcyjnym,
- pisze e-mail w imieniu bohatera literackiego.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze, sprawozdanie, streszczenie, instrukcję i przepis, notatkę prasową, przemówienie, list oficjalny, dziennik, pamiętnik z zachowaniem wszystkich reguł kompozycyjnych i językowych,
- redaguje odpowiedź na list, uwzględniając wszystkie elementy listu oficjalnego
- we własnym opowiadaniu wprowadza elementy opisu, dialogu,
- tworzy teksty poetyckie,
- tworzy reklamę,
- tworzy na podstawie fragmentu dowolnej książki interesujący, oryginalny i poprawnie skonstruowany komiks,
- na podstawie komiksu tworzy opowiadanie z dialogiem,
- ukazuje uczucia w opisie przeżyć wewnętrznych,
- dbając o poprawność ortograficzną, korzysta ze słownika ortograficznego, wyrazów bliskoznacznych,
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, językowym i interpunkcyjnym,

NAUKA O JĘZYKU I ORTOGRAFIA

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- wie, co to jest czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, przysłówki, liczebnik i wskazuje je w zdaniu,
- wie, przez co odmienia się czasownik, rzeczownik, przymiotnik, liczebnik,
- określa osobę, liczbę i czas czasownika,
- odróżnia czasownik od bezokolicznika,
- używa formy prostej i złożonej czasu przeszłego czasowników,
- zna przypadki rzeczownika,
- uzupełnia zdania rzeczownikami w odpowiedniej formie,
- wskazuje w tekście nazwy państw, regionów i miast oraz ich mieszkańców,
- wie, jakie części mowy zastępuje w zdaniu zaimek,
- posługuje się zaimkami w wypowiedziach,
- zapisuje liczby słowami i odczytuje je na głos,
- uzupełnia zdania odpowiednimi formami liczebników, przyimkami i wyrażeniami przyimkowymi,
- rozwija zdania za pomocą określeń,
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego i równoważnika zdania,
- wskazuje różnice między zdaniem rozwiniętym i nierozwiniętym,
- odróżnia od siebie zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe,
- zamienia zdania pojedyncze w złożone,
- odnajduje podmioty i orzeczenia w zdaniach,
- odnajduje w zdaniach określenia podmiotu i orzeczenia,
- łączy w pary wyrazy pokrewne,
- wskazuje w tekście zdrobnienia, a następnie zamienia je na wyrazy podstawowe,
- tworzy wyrazy pochodne od wskazanych słów,
- zapisuje wyraz pokrewny uzasadniający pisownię *ó* i *ź* w danym słowie,
- zna podstawowe reguły ortograficzne dotyczące pisowni wyrazów z *u* i *ó*, *rz* i *ź*, *ch* i *h* oraz *nie* z różnymi częściami mowy, wielkiej i małej litery,

- stara się poprawnie zapisać cząstkę *-by* z czasownikami w formie osobowej,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne na końcu wypowiedzi oraz przecinki w zdaniu pojedynczym i złożonym.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- wie, co to jest przyimek, wyrażenie przyimkowe, spójnik i zaimek,
- wie, jaką funkcję w zdaniu pełnił czasownik, rzeczownik, przymiotnik i przysłówek,
- dzieli czasowniki na formy osobowe i nieosobowe (bezokoliczniki i formy zakończone na *-no* i *-to*),
- określa przypadek i liczbę rzeczowników,
- omawia podział rzeczowników na własne i pospolite,
- zna reguły pisowni nazw państw, regionów i miast oraz ich mieszkańców,
- korzystając ze słownika, podaje poprawne formy rzeczowników o nietypowej odmianie,
- określa przypadek, liczbę i rodzaj przymiotników,
- żywa w zdaniach przymiotników nieodmiennych,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- podaje przykłady przysłówków, które się nie stopniają,
- rozpoznaje przysłówki, które nie powstały od przymiotników,
- wie, przez co się odmieniają liczebniki i jak się je dzieli (na główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe),
- odmienia liczebniki,
- stawia kropkę po liczbie wyrażającej liczebnik porządkowy,
- poprawnie zapisuje liczebniki wielowyrzowe,
- posługuje się przyimkami złożonymi i potrafi je zapisywać,
- poprawnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków,
- przekształca zdania w równoważniki zdań i odwrotnie,
- wskazuje zdania z podmiotem domyślnym,
- rozpoznaje przydawki, dopełnienia i okoliczniki,
- przyporządkowuje wykresy do zdań,
- rozpoznaje zdania złożone podrzędnie oraz współrzędnie,
- przekształca zdania pojedyncze w zdania złożone,
- odróżnia wyrazy podstawowe od wyrazów pochodnych
- tworzy rodzinę wyrazów,
- tworzy formy rzeczowników zakończone na *-i*, *-ii* oraz *-ji* i wykorzystuje je w związkach wyrazowych, zdaniach i tekstach,
- stosuje w praktyce reguły pisowni wyrazów z zakończeniami *-dzki*, *-ctwo*, *-dztwo*, *-stwo*, *-wstwo*, *-wstwo* i *-cki* i cząstkami *wz-*, *wez-*, *ws-*, *wes-*,
- podaje zasady stawiania przecinków przed spójnikami,
- zna zasady interpunkcyjne obowiązujące w listach,
- dopisuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- wyjaśnia znaczenie i pochodzenie wybranych związków frazeologicznych,
- stosuje reguły ortograficzne w pracy.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:
- wskazuje w zdaniach wyrazy określające wykonawcę czynności,
- od bezokoliczników tworzy osobowe i nieosobowe formy czasowników zakończone na –no i –to,
- ustala, jaką funkcję pełni w zdaniu rzeczownik (podmiotu, dopełnienia, przydawki, okolicznika),
- wie jaką funkcję pełni z daniem liczebnik, zaimek i wyrażenie przyimkowe,
- posługuje się rzeczownikami o nietypowej odmianie,
- sprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- tłumaczy, jak dobór przymiotników wpływa na sens wypowiedzi,
- przekształca zdania tak, aby wyróżnione przymiotniki zostały zastąpione przez przysłówki,
- wyraża i uzasadnia swoją opinię na temat stosowania liczebników zbiorowych,
- prawidłowo zapisuje wyrażenia przyimkowe i przyimki złożone,
- poprawnie zapisuje liczebniki i przymiotniki złożone,
- rozpoznaje zaimki,
- wyjaśnia, skąd wiadomo, kto jest wykonawcą czynności w danym wypowiedzeniu,
- uzupełnia zdania właściwymi częściami zdania,
- wymienia rodzaje przydawek i wskazuje różnice między nimi,
- stosuje właściwy szyk wyrazów w zdaniu,
- zapisuje zdania złożone z uwzględnieniem poprawnej interpunkcji,
- wyjaśnia funkcję równoważników zdań w konkretnej wypowiedzi,
- podaje wyrazy pokrewne od wskazanych rzeczowników i wskazuje wymieniające się głoski,
- tworzy rodzinę wyrazów,
- wskazuje różnice w budowie wyrazów,
- uzupełnia zdania wyrazami pokrewnymi do wskazanych słów,
- stosuje w praktyce reguły pisowni nazw państw, regionów i miast oraz ich mieszkańców,
- wskazuje różnice w pisowni wyrazów o tym samym brzmieniu,
- wyjaśnia reguły pisowni wyrazów z *u* i *ó*, *rz* i *ż*, *ch* i *h* oraz *nie*, wielkiej i małej litery,
- poprawnie zapisuje *i* i *j* w różnych formach rzeczowników,
- wykorzystuje w swojej pracy komputer (zaawansowane funkcje edytora tekstu oraz internetowy słownik ortograficzny),
- uzupełnia tekst przecinkami,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne w dialogach oraz zdaniach pojedynczych i złożonych,
- stosuje w wypowiedzi wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- wykorzystuje wybrane frazeologizmy, przysłowia, powiedzenia w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- j. w. oraz:

- prawidłowo odróżnia w zdaniu wszystkie części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, spójnik, przyimek, liczebnik, zaimek),
- sprawnie tworzy rzeczowniki odczasownikowe i odprzymiotnikowe,
- określa rodzaj rzeczownika,
- samodzielnie podaje poprawne formy rzeczowników o nietypowej odmianie (zakończonych na *-anin*) i właściwie stosuje je w wypowiedzeniach,
- określa cel stosowania przymiotników i przysłówków w stopniu najwyższym
- prawidłowo łączy liczebnik ułamkowy *półtora* z rzeczownikami w różnym rodzaju,
- sprawnie odmienia liczebniki wielowyrazowe główne i porządkowe,
- odmienia zaimki,
- analizuje funkcję różnych części mowy w zdaniach,
- sprawnie i bezbłędnie nazywa wszystkie części zdania,
- wskazuje orzeczenie złożone z dwóch części (np. *Jestem brunetką*),
- przekształca zdania pojedyncze na złożone i odwrotnie,
- przekształca zdania złożone podrzędnie na zdania złożone współrzędnie i odwrotnie,
- tworzy wykresy zdań pojedynczych i złożonych,
- ustala, które wyrazy w parach homonimów są podstawowe, a które – pochodne,
- wyjaśnia, co to jest wyraz niepodzielny,
- szuka w zbiorach bibliotecznych (np. w poradnikach, słownikach) informacji o trudnych wyrazach,
- zna zasady ortograficzne i świadomie je stosuje,
- świadomie stosuje znaki interpunkcyjne w zdaniach pojedynczych i złożonych.

OCENE CELUJĄCA (wymagania wykraczające) otrzymuje uczeń, który:

- w pełni opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej,
- spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą oraz:
- samodzielnie poszerza swoje umiejętności i wiedzę, wykonuje wiele nieobowiązkowych prac domowych,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem różne teksty kultury przewidziane w programie, analizuje i interpretuje je w sposób pogłębiony, wnikliwy,
- czyta utwory spoza listy lektur obowiązkowych,
- jest kreatywny, twórczy i oryginalny, swobodny w wypowiedziach,
- odznacza się dojrzałością sądów,
- ma rozległą wiedzę na wskazany temat,
- inicjuje dyskusje, podsumowuje rozważania, samodzielnie ocenia i wnioskuje,
- samodzielnie gromadzi wiadomości z różnych źródeł,
- świadomie posługuje się różnymi środkami stylistycznymi w celu ożywienia i uplastycznienia wypowiedzi,
- redaguje przemyślane teksty, zgodne z wyznacznikami gatunkowymi, bogate treściowo, spójne, wyróżniające się podejściem do tematu, napisane żywym, barwnym, bogatym językiem,
- dba o kulturę słowa,
- systematycznie wzbogaca swoje słownictwo, ma bogate i różnorodne słownictwo,
- posługuje się w mowie i piśmie poprawnym językiem (pod względem ortografii, języka i interpunkcji),

- wzorowo wykonuje prace domowe obowiązkowe i dodatkowe,
- w zespole często pełni rolę lidera,
- jest aktywny, z powodzeniem bierze udział w konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

OCENE NIEDOSTATECZNA otrzymuje uczeń, który:

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,
- ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- ma kłopoty z techniką czytania,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost,
- nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu (nie wykonuje poleceń nauczyciela, bardzo często nie odrabia prac domowych, nie nosi zeszytu przedmiotowego i podręcznika, nie uważa na lekcjach, przeszkadza w zajęciach, nie angażuje się w pracę grupy), nie wyraża chęci poprawy ocen.